

FOOTT PRINTTS:

Έμφαση στην επιμόρφωση

των εκπαιδευτικών- Πρακτικές
κατευθυντήριες γραμμές για
επιμορφωτές εν ενεργεία
εκπαιδευτικών

Συνοπτική παρουσίαση

Co-funded by
the European Union

Erasmus+
Enriching lives, opening minds.

Συνοπτική παρουσίαση

Η έρευνα έχει διαπιστώσει ότι η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών είναι ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες για τη συνεχή βελτίωση της αποτελεσματικότητας του σχολείου και των μαθησιακών αποτελεσμάτων των μαθητών.¹ Όπως τονίζεται σε ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του 2017, η διδασκαλία συνεπάγεται διαβίου επαγγελματική εξέλιξη.² Οι πρόσφατες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις προκαλούν τους εκπαιδευτικούς να εργάζονται με νέες τεχνολογίες, να ενσωματώνουν προγράμματα σπουδών βασισμένα στις δεξιότητες και σε νέες μεθόδους διδασκαλίας, μάθησης και αξιολόγησης, να προσαρμόζουν τη μάθηση στις διαφορετικές ανάγκες των μαθητών και να συνεργάζονται με συναδέλφους.

Η παρούσα βιβλιογραφική ανασκόπηση αποτελεί μέρος του προγράμματος Erasmus+, “Focus on Teacher Training - Practical Guidelines for In-Service Teacher Trainers (FOOTT PRINTTS)”. Το έργο FOOTT PRINTTS επικεντρώνεται στη Συνεχή Επαγγελματική Ανάπτυξη (ΣΕΑ) τόσο για τους εκπαιδευτικούς που βρίσκονται στο ξεκίνημα της σταδιοδρομίας τους όσο και για τους ήδη έμπειρους εκπαιδευτικούς. Ένας βασικός στόχος είναι να προσδιοριστούν τα στοιχεία της αποτελεσματικής συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης - όσον αφορά τα μαθήματα (μικρο-επίπεδο), τους εκπαιδευτές εκπαιδευτικών και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και σχολεία (μέσο-επίπεδο) και τους μοχλούς πολιτικής (μακρο-επίπεδο). Αυτό θα χρησιμεύσει

ως βάση για την ανάπτυξη κατευθυντήριων γραμμών για την υποστήριξη των διαδικασιών διασφάλισης της ποιότητας σε διαφορετικά πλαίσια διαφορετικών χωρών. Απώτερος στόχος του έργου είναι η υποστήριξη της αποτελεσματικής επιμόρφωσης και ενδυνάμωσης των εκπαιδευτών των εκπαιδευτικών και των πολιτικών για την προώθηση και τη διασφάλιση της ποιοτικής παροχής επαγγελματικής ανάπτυξης σε περιφερειακά, εθνικά, δημόσια και ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα. Το έργο είναι διεθνές, και ενώ η παροχή συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης για τους εκπαιδευτικούς διαφέρει από χώρα σε χώρα, όλες οι χώρες θα έχουν ευκαιρίες για αμοιβαία μάθηση και ανταλλαγή πρακτικών.

Η ανασκόπηση καλύπτει ένα ευρύ πεδίο, συμπεριλαμβανομένης της έρευνας στην ακαδημαϊκή και «γκρίζα» βιβλιογραφία που αφορά στην αποτελεσματική επιμόρφωση, την ανάπτυξη των εκπαιδευτών εκπαιδευτικών και την υποστήριξη της επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών σε επίπεδο πολιτικής. Περιλαμβάνεται επίσης μια χαρτογράφηση των πολιτικών που ακολουθούνται στο σχετικό πεδίο, στις χώρες-εταίρους του έργου.

Παρόλο που επιδιώξαμε να είμαστε όσο το δυνατόν πιο διεξοδικοί, η ανασκόπηση θα πρέπει ωστόσο να θεωρηθεί ως ενδεικτική περίληψη των στοιχείων και όχι ως πλήρως ολοκληρωμένη ανασκόπηση της έρευνας.

¹ Chapman C., Harris A. (2004) “Improving schools in difficult and challenging contexts: strategies for improvement”, Educational Research, 46(3), pp.219-228. <https://doi.org/10.1080/0013188042000277296>.

² Ciesielski E.J.M., Creaghead N.A. (2020) ‘The Effectiveness of Professional Development on the Phonological Awareness Outcomes of Preschool Children: A Systematic Review’ Literacy Research and Instruction 59 (2), pp. 121-147. DOI: [10.1080/19388071.2019.1710785](https://doi.org/10.1080/19388071.2019.1710785).

Η ανασκόπηση οργανώνεται ως εξής:

Η ενότητα 1 παρουσιάζει το έργο FOOTT PRINTTS και τους στόχους της βιβλιογραφικής ανασκόπησης. Κατά τη διάρκεια της έρευνάς μας, βρήκαμε ελάχιστα παραδείγματα διασφάλισης ποιότητας για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Η αξιοσημείωτη έλλειψη πλαισίων και διαδικασιών διασφάλισης ποιότητας της ΣΕΑ υπογραμμίζει την ανάγκη για έργα όπως το FOOTT PRINTTS. Παρ' όλα αυτά, η υπάρχουσα εμπειρική έρευνα σχετικά με τα χαρακτηριστικά της αποτελεσματικής ΣΕΑ μπορεί να χρησιμεύσει ως οδηγός για περαιτέρω έρευνα και διαβούλευση.

Στην ενότητα 2 παρατίθενται οι ορισμοί και οι έννοιες της βιβλιογραφίας για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Αν και δεν υπάρχει ένας ευρέως αποδεκτός ορισμός της συνεχιζόμενης επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών, η σχετική έρευνα τείνει να δίνει έμφαση στη διδασκαλία ως ένα επάγγελμα «δια βίου μάθησης»³, με την επαγγελματική ανάπτυξη να ξεκινά από την αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών και να συνεχίζεται μέχρι τη συνταξιοδότηση. Οι στόχοι του προγράμματος περιλαμβάνουν την ανάπτυξη και επικαιροποίηση των γνώσεων και των δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών, και τις αλλαγές στις πρακτικές που εφαρμόζουν στην τάξη.

Στην ενότητα 3 περιγράφεται η μεθοδολογία της ανασκόπησης. Τα τελευταία 15 χρόνια έχει προκύψει ένας σημαντικός αριθμός ερευνών στον τομέα αυτό, οι οποίες επικεντρώνονται στο τι είναι γνωστό σχετικά με τον αντίκτυπο των διαφόρων χαρακτηριστικών της επιμόρφωσης και των διαδικασιών που υποστηρίζουν τις αλλαγές στις γνώσεις, τις πεποιθή-

σεις και τις πρακτικές των εκπαιδευτικών. Αναζητήσαμε επίσης βιβλιογραφία σχετικά με παράγοντες, σε επίπεδο σχολείου, που υποστηρίζουν την ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, συμπεριλαμβανομένης της σχολικής ηγεσίας, της διασφάλισης ποιότητας σε επίπεδο σχολείου, των επαγγελματικών κοινοτήτων μάθησης, των κινήτρων των εκπαιδευτικών κ.ο.κ. Άλλη βιβλιογραφία που εξετάστηκε διερευνά την αποτελεσματική επιμόρφωση των εκπαιδευτών των εκπαιδευτικών, τις πολιτικές για την υποστήριξη της αποτελεσματικής ΣΕΑ και τη διασφάλιση της ποιότητας της ΣΕΑ. Το μεγαλύτερο μέρος της ακαδημαϊκής έρευνας που εντοπίστηκε για την παρούσα ανασκόπηση είναι στην αγγλική γλώσσα, αλλά εντοπίστηκαν επίσης αρκετά άρθρα και έγγραφα που δημοσιεύτηκαν στη γλώσσα των χωρών εταίρων του έργου.

Η ενότητα 4 παρουσιάζει τα αποτελέσματα της χαρτογράφησης των χωρών των εταίρων (Αυστρία, Δανία, Γερμανία, Ελλάδα, Γαλλία, Πολωνία και Πορτογαλία). Καλύπτει ένα ευρύ σύνολο τομέων που σχετίζονται με τη Σχολική Ηγεσία και τη Διοίκηση, τις πρόσφατες πρωτοβουλίες στη σχολική εκπαίδευση και τις σχετικές ανάγκες επαγγελματικής ανάπτυξης. Μεταξύ των τομέων που περιγράφονται είναι η δομή της παροχής ΣΕΑ και οι απαιτήσεις που αφορούν στα προσόντα των εκπαιδευτών, η σύνδεση μεταξύ σχολικής και εκπαιδευτικής ανάπτυξης και τα συστήματα διασφάλισης ποιότητας για το σχολείο, τους εκπαιδευτικούς και τους παρόχους ΣΕΑ. Η χαρτογράφηση παρέχει μια επισκόπηση του ευρύτερου πλαισίου και των στόχων για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Λεπτομερείς περιγραφές των πλαισίων των χωρών περιλαμβάνονται επίσης στο παράρτημα 1 της παρούσας έκθεσης.

³ Livingston, K. (2012) "Approaches to professional development of teachers in Scotland: pedagogical innovation or financial necessity?", *Educational Research*, 54(2), σελ. 161- 172.

Η Ενότητα 5 μοιράζεται ευρήματα από την εμπειρική έρευνα σχετικά με τα βασικά χαρακτηριστικά της αποτελεσματικής ΣΕΑ. Αρκετές μετα-αναλύσεις έχουν εντοπίσει χαρακτηριστικά που σχετίζονται με την αποτελεσματική ΣΕΑ. Ενώ τα ευρήματα σε αυτές τις μελέτες είναι αξιοσημείωτα αντιπροσωπευτικά, πρόσφατα, αρκετοί ερευνητές σημείωσαν ότι τα προγράμματα που υιοθετούν τα χαρακτηριστικά που προσδιορίζονται στη βιβλιογραφία δεν είναι σταθερά επιτυχή. Επιπλέον, απαιτείται έρευνα σχετικά με τις διαδικασίες και τους μηχανισμούς μάθησης των εκπαιδευτικών και τις αλλαγές στη συμπεριφορά.

Η ενότητα 6 διερευνά μελέτες σχετικά με την αποτελεσματικότητα της ηλεκτρονικής / μικτής ΣΕΑ. Ενώ η αναφορά του TALIS 2018 του ΟΟΣΑ διαπίστωσε περιορισμένη συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε διαδικτυακή CPD⁴, η διαδικτυακή μάθηση των εκπαιδευτικών είναι ένας αναπτυσσόμενος τομέας. Υπάρχουν πολλά πιθανά πλεονεκτήματα για την γραμμική παροχή επαγγελματικής ανάπτυξης. Μπορεί να προσεγγιστεί μεγαλύτερος αριθμός εκπαιδευτικών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που εργάζονται σε απομακρυσμένες περιοχές, μπορούν να καλυφθούν πιο διαφορετικές μορφές μαθημάτων και θέματα κ.λπ.⁵ Η δομή της διαδικτυακής μάθησης, ωστόσο, κάνει τη διαφορά στην αποτελεσματικότητά της. Ο βαθμός στον οποίο οι συμμετέχοντες ενθαρρύνονται να προβληματιστούν και να συζητήσουν, καθώς και οι ευκαιρίες για ενεργή συνεργασία με συναδέλφους είναι μεταξύ

των χαρακτηριστικών που πρέπει να σχεδιαστούν προσεκτικά.

Η ενότητα 7 εξετάζει τη βιβλιογραφία σχετικά με την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και τη διασφάλιση της ποιότητας. Λείπει μια “κωδικοποιημένη βάση γνώσεων” για τους εκπαιδευτές εκπαιδευτικών⁶. Δεδομένου ότι ο ρόλος των εκπαιδευτών/εκπαιδευτών εκπαιδευτικών διαφέρει σημαντικά από εκείνον του ίδιου του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού, πρόκειται για ένα σημαντικό κενό. Λίγες χώρες έχουν αναπτύξει πρότυπα για τους εκπαιδευτικούς που παρέχουν αρχική εκπαίδευση εκπαιδευτικών (Βέλγιο, Ισραήλ, Κάτω Χώρες και Ηνωμένες Πολιτείες). (Λεπτομέρειες παρατίθενται στο παράρτημα 2 της έκθεσης.) Ένα πλαίσιο που καθορίζει τους βασικούς τομείς γνώσεων για τους εκπαιδευτές εκπαιδευτικών είναι επίσης κοινό.⁷

Στην ενότητα 8 γίνεται ανασκόπηση της βιβλιογραφίας σχετικά με τους παράγοντες σε επίπεδο σχολείου, οι οποίοι επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών. Η ποιότητα των σχέσεων εντός του σχολείου, οι διευθυντές του σχολείου που ανταποκρίνονται, η συνεργασία των εκπαιδευτικών - μεταξύ άλλων μέσω της καθοδήγησης, της ανατροφοδότησης από τους συναδέλφους και της κριτικής εξέτασης των διδακτικών πρακτικών - είναι όλα σημαντικά. Η ενεργός μάθηση σε περιβάλλοντα ενσωματωμένα στην εργασία για παρατεταμένη διάρκεια (με μάθηση κατά τη διάρκεια εβδομά-

⁴ Minea-Pic, A. (2020), “Innovating teachers’ professional learning through digital technologies”, OECD Education Working Papers, No. 237, OECD Publishing, Παρίσι, <https://doi.org/10.1787/3329fae9-en>.

⁵ Vuorikari, R. (2018) “Innovating Professional Development in Compulsory Education Examples and cases of emerging practices for teacher professional development”, JRC Technical Reports, <http://dx.doi.org/10.2760/734136>.

⁶ Goodwin, A. L. και Kosnick, C. (2013). Ποιοτικοί εκπαιδευτές εκπαιδευτικών = ποιοτικοί εκπαιδευτικοί; Η εννοιολόγηση βασικών τομέων γνώσης για όσους διδάσκουν εκπαιδευτικούς. Teacher Development, 2013 Vol. 17, No. 3, 334-346, <http://dx.doi.org/10.1080/13664530.2013.813766> DOI: 10.1080/13664530.2013.813766.

⁷ Ibid.

δων, μηνών ή του ακαδημαϊκού έτους) έχουν επίσης αντίκτυπο στην αποτελεσματικότητα της συνεχιζόμενης επαγγελματικής ανάπτυξης. Η εστίαση στην εξισορρόπηση των αναγκών για την ανάπτυξη του σχολείου και των εκπαιδευτικών μπορεί να ενισχύσει και να υποστηρίξει την ατομική και συλλογική επαγγελματική μάθηση.

Η ενότητα 9 παρουσιάζει τη βιβλιογραφία σχετικά με τις πολιτικές για την υποστήριξη της ποιοτικής συνεχιζόμενης επαγγελματικής ανάπτυξης. Ενώ υπάρχει σημαντικός όγκος ερευνών σχετικά με τις αποτελεσματικές προσεγγίσεις στη διδασκαλία, τη μάθηση και την αξιολόγηση που μπορούν να υποστηρίξουν την τεκμηριωμένη πρακτική, η κατανόηση της ποιότητας και του επαγγελματισμού των εκπαιδευτικών είναι τελικά μια κανονιστική προσπάθεια. Οποιοδήποτε σύστημα διασφάλισης της ποιότητας της επαγγελματικής επιμόρφωσης πρέπει να βασίζεται σε μια σαφή δήλωση για το τι θεωρείται “καλής ποιότητας” επαγγελματική επιμόρφωση - η οποία θα αναπτυχθεί μέσω μιας διαδικασίας διαβούλευσης με τους ενδιαφερόμενους φορείς.

Παρουσιάζεται η ανάγκη για ακριβή πρότυπα για τους εκπαιδευτικούς και μοιράζονται μοντέλα που αναδεικνύουν τα κύρια στοιχεία της αποτελεσματικής επιμόρφωσης, μαζί με τα χαρακτηριστικά που μεσολαβούν (π.χ. πολιτική, σχολικό πλαίσιο, κίνητρα των εκπαιδευτών εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτικών κτλ). Τα μοντέλα αυτά μπορούν να καθοδηγήσουν τις συζητήσεις σχετικά με το ευρύ σύνολο των στοιχείων που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την ανάπτυξη ενός πλαισίου διασφάλισης ποιότητας.

Στην παρούσα ενότητα επισημαίνονται συγκεκριμένοι μηχανισμοί πολιτικής και συγκεκριμένα παραδείγματα του τρόπου με τον οποίο ορισμένες χώρες προωθούν σήμερα

τη διασφάλιση της ποιότητας για τη συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών και την βελτίωση της διδασκαλίας. Σε αυτούς περιλαμβάνονται η διαπίστευση των παρόχων επαγγελματικής επιμόρφωσης, η ευθυγράμμιση με τη διασφάλιση ποιότητας σε σχολικό επίπεδο, η υποστήριξη των προσεγγίσεων βελτίωσης σε ολόκληρη τη σχολική μονάδα, τα εργαλεία για την υποστήριξη της αντιστοίχισης των αναγκών του σχολείου και της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, η παροχή επιμόρφωσης και η παρακολούθηση και αξιολόγηση της συνεχιζόμενης επαγγελματικής ανάπτυξης.

Η ανασκόπηση ολοκληρώνεται με μια σύντομη συζήτηση σχετικά με τα κενά στην μέχρι τώρα γνώση και ορισμένες προτάσεις για επενδύσεις σε έρευνα που θα συγκεντρώνει τις γνώσεις των ερευνητών, των επαγγελματιών και των φορέων χάραξης πολιτικής στο πεδίο της συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης και επιμόρφωσης.

FOOTT PRINTTS

Το FOOTT PRINTT είναι μια συγχρηματοδοτούμενη από το Erasmus+ εταιρική σχέση συνεργασίας με επτά ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά ιδρύματα και οργανισμούς κατάρτισης, εξασφαλίζοντας μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στην ενδοϋπηρεσιακή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.

Περισσότερες πληροφορίες:

www.foottprintts.eu

info@foottprintts.eu

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:

Bezirksregierung Arnsberg

Dezernat 46.3 – Lehrerfortbildung

Γερμανία, Arnsberg

Bezirksregierung
Arnsberg

Partnere:

21Knowledge, Unipessoal Lda

Πορτογαλία, Mangualde

Pädagogische Hochschule Wien

Αυστρία, Wien

Uniwersytet Rzeszowski

Πολωνία, Rzeszow

Uniwersytet Rzeszowski

Educom+, The community for the „plus“ in education

Ελλάδα, Karditsa

Institut Européen d'Education et de Politique Sociale

Γαλλία, Paris

Børn og Unge Aalborg

Δανία, Noerresundby

North Rhine-Westphalia
represented by the

Bezirksregierung Arnsberg

Seibertzstraße 1
59821 Arnsberg
Germany

Phone +49 2931 82-0
Fax +49 2931 82-2520
poststelle@bra.nrw.de

www.bra.nrw.de

FOOT
PRINTTS